73. številka. Trst, v sredo dne 1. aprila 1903. Tečaj XXVIII

„EDINOST"
izhaja enkrat na dan, razun nedelj in praznikov, ob 4. uri pop. — Naročnina znaša: za vse leto **24** K, za pol leta **12** K, za četrt leta **6** K in za en mesec **2** K. — Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se upravništvo ne ozira.

Po tobakarnah v Trstu se prodajajo posamične številke po **6** stot. (3 nvč.); izven Trsta pa po **8** st.

Telefon številka 870.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost" za Primorsko.

V edinosti je moč!

Oglasi
se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd., se računajo po pogodbi. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi e ne vračajo. Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo v ulici **Molin piccolo št. 3, II. nadstr.** Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna, ulica Carintia štev. 12.

Ljudsko šolstvo v Trstu.

Glasom poročila namestništva v Trstu o stanju ljudskega šolstva v mestu tržaškem in v okolici v šolskem letu 1901—1902 je znašalo število za obisk šole obvezanih otrok v mestu 21.856, v okolici 6906, skupno 28.762.

Od teh jih je obiskovalo:

ljudske in meščanske šole: v mestu 13.676, v okolici 3330, skupno 17.006;

zasebne šole: v mestu 1694, v okolici 98, skupno 1792;

više in strokovne šole: v mestu 1258, v okolici — 0!!

Torej je od onih 28.762 otrok, ki so dolžni obiskovati šolo, obiskovalo resnično le 20.056 otrok. Poročilo pravi, da ni znano število tistih otrok v dobi od 6—14 let, ki so dobivali pouk doma, ali so obiskovali vnanje šole, ali pa **niso uživali nikakega pouka.**

Iz navedenih številk pa izhaja, da v to zadnjo kategorijo jih spada 8706, to je, polnih 30 odstotkov od skupnega števila otrok, ki so dolžni obiskovati šolo — in sicer v mestu od 21.856 5228, torej 24 od sto; v okolici pa je celó 3478 ali 59%. Čtaj **petdeset od sto od 6906 otrok, ki ne uživajo nikakega šolskega pouka!** Kajti število onih, ki obiskujejo zasebne ali vnanje šole, more biti na vsaki način le minimalno v razmerju s skupnim številom otrok, dolžnih obiskovati šolo.

Na javnih šolah je obstajalo: 6 meščanskih šol, 2 za deške z italijanskim; 4 za deklice, od teh 3 z italijanskim, 1 z nemškim učnim jezikom.

Od 44 javnih ljudskih šol je bilo 29 italijanskih, in sicer 2 s tremi, 3 s štirimi, 16 s petero, 4 s šestero, 4 s sedmero razredov; 4 so bile nemške, in sicer 3 s petero, 1 s šestero razredov. 11 je bilo slovenskih, in sicer 1 z dvema, 2 s tremi, 8 s štirimi razredi.

Italijanom je bilo torej na razpolago na javnih ljudskih in meščanskih šolah 165 razredov ali 72 odstotkov; Nemcem 24 ali 10 odstotkov; Slovencem 40 razredov ali 18 odstotkov, od skupnih 229 razredov. (Število vsporednic ni navedeno.)

Razun teh je obstajalo 12 zasebnih ljudskih šol: 5 z italijanskim, 2 z nemškim, 1 s francozko-nemškim, 1 z grškim, 2 s slovenskim, 1 s srbskim poučnim jezikom.

Od 17.006 otrok, ki so obiskovali javne ljudske in meščanske šole, jih je bilo 3370 v prvem šolskem letu (7. leto življenja), 3307 v drugem (8. leto), 3337 v tretjem (9. leto), 3340 v četrtem (10. leto), 1443 v petem (11. leto), 1150 v šestem (12. leto), 529 v sedmem (13 leto), 440 v osmem (14. leto).

Te številke dokazujejo jasno in razločno, kako grozno na slabem je ljudsko šolstvo v Trstu in po okolici. Vendar se ne zdi vredno naši vladi, da bi nekoliko posvetila v to temo in poskrbela za odpomoč. Vse gleda z neverjetno ravnodušnostjo, **da za Trst niso v veljavi ne državni temeljni in ne državni šolski zakoni.**

Da ta zanemarjenost ni novejega datuma, ampak ukoreničena in da se bujno razvija dalje, to dokazuje statistika, ki jo je izdala statistična centralna komisija na Dunaju o učnih zavodih v kraljestvih in deželah, in ki za leto 1897—1898 od 25.491 otrok, dolžnih obiskovati šolo in za leto 1898—1899 od 25.671 otrok, dolžnih obiskovati šolo, **ne izkazuje nikakih otrok, ki so bili odtegneni šolskemu pouku, in sicer baje zato ne, ker opis šolstva v Trstu še ni dovršen.**

Iz navedenih dat izhaja pa, da je število takih otrok (ki niso obiskovali šolo) v letu 1897—1898 znašalo 7181, v letu 1898 do 1899 6885 otrok. Ti podatki dokazujejo, **da v Trstu z okolico** (izvzemši Istro) **več normalno razvitih otrok ne uživa šolskega pouka, nego v kateri drugi pokrajini.** Namreč v letu 1897—1898 20 **odstotkov,** 1898—1899 **27 odstotkov,** 1901 do 1902 celó **30 odstotkov.**

Kako dolgo bo trajalo še to izjemno stanje? Kako dolgo še bo Trst nad vsakim zakonom državnim osnovnim in šolskim zakonom?! Kdaj pridejo tudi v to nesrečno deželo normalni odnošaji?! Kdaj se začne uprava države zavedati svoje dolžnosti, da tudi v tej pokrajini napravi red?! Kdaj pošlje sem dol svojih organov, ki ne bodo le »nevtralni« in »jednako dobrohotni« nasproti obema plemenoma v zmislu Koerberjevem, ampak, ki bodo zahtevali od vsakogar, naj spoštuje obstoječe državne zakone?!

Kdaj, kdaj se onim, ki so poklicani, da čuvajo božje in človeško pravo, gane vest, ki jih prisili govoriti glasno, da Slovenec ni parija v tej pokrajini, ampak državljan, ki ima pravico do uživanja vseh dobrot in svobod, ki jih zagotovlja ustava, ki je v podlago državi sami?! Kdaj prešine te kroge zavest, da je sramotno in nedostojno kulturne države, da je to gaženje prosvete in humanitete, ako se narodu, ki je žejen in lačen pouka, odtezajo sredstva za dosezanje pouka?! In sosebno še: **ako je uprava države celo v boju proti takemu narodu, ako narodu, ki prosi hrane, duševne hrane, nudi — kamenja,** kakor se nam predočuje v gorenjih kričečih podatkih izlasti ozirom na slovensko pleme v tej nesrečni pokrajini.

Politični pregled.

V Trstu, 1. aprila 1903.

Državni zbor. — Zbornica poslancev. — (Nadaljevanje včerajšnjega brzojavnega poročila.)

Domobranski minister Welsersheimb je odgovarjal na interpelacijo posl. Tollingerja in Grabmayerja glede vprašanja dvoboja. Izjavil je, da dekret vojnega ministra, kateri prepoveduje častnikom pristopati v zvezo proti dvoboju, ni naperjen proti tej zvezi in tudi ni v principu nasproten namenom zveze.

Vojni minister pa ne smatra koristnim, da bi tudi častniki pristopali k tej zvezi, ker se častne zadeve v vojski rešujejo na poseben način. V ta namen obstoja tudi statut o častnem svetu, ki mora biti jedini veljavni zakon za vse osebe, podvržene vojaškim normam.

Minister je potem odgovarjal na interpelacijo posl. Daszynskega glede slučaja častnika Matasića.

Demonstracije v Zagrebu. Tekom predvčerajšnjih demonstracij bilo je vsega skupaj aretiranih 90 oseb. Več oseb je bilo ranjenih se sabljami, a ne težko. Po 8. uri zvečer so ponehali nemiri. Včeraj zjutraj so bili vsi zaprti visokošolci izpuščeni na svobodo, istotako sta bila izpuščena na svobodo tudi pisatelj Štefan Radić in Hinko Srovatka.

Pred časom je posl. Daszynski že stavil interpelacijo, v kateri je trdil, da je poročnik Matasić v ječi povedal na zapisnik, da je princ Koburški svoječasno nagovarjal svojo soprogo princezinjo Lujizo — ljubico poročnika Matasića — naj se nališpa, da bo barona Hirscha omamila in mu izvabila denarja. Minister je takrat odgovarjal, da ni res, da bi obstojal tak zapisnik. Na sedanjo, drugo tozadevno interpelacijo poslanca Daszynskega, kateri je apodiktično trdil, da ta zapisnik res obstoji pa je minister priznal obstoj zapisnika, a je izjavil, da z ozirom na osebo poročnika Matasića in z ozirom na nezaneljive dokaze se ni zdelo vredno, da bi se poročnika pozvalo pred častni svet.

O položaju. »Information« opaža svoje uverjenje, da shod mladočeških zaupnikov, ki se bo vršil v Pragi (kakor znano) dne 26. aprila, postane v sijajno izjavo zaupanja za mladočeške poslance. »Vzroki, ki so prisilili Mladočehe — pravi »Information« — da so se postavili na tla realne politike, so tako prepričevalne narave, da jih treba le mirno poslušati, pa prepričajo. Ako se možje, kakoršnji so Pacák, Stransky, Kramař, odpovedujejo napadu na fronto, ki ni dovel do cilja, da potem dosežejo isto z gibanjem od strani, potem si moremo domnevati, da se vedeli, kaj delajo. In če jim je klub sledil skoro soglasno, je to znamenje, da so prepričevalno delovali vzroki, ki so določili spremembo fronte. In kar je prepričalo na Dunaju, prepriča tudi v Pragi, ker na bregovih Vltave veljajo logike, kakor na bregovih Donave. Mladočeški klub je pokazal razumnost, ko se je odrekel brezupne obstrukcije, s katero bi politično nič ne dosegli, gospodarski pa bi Češki in Avstriji hudo škodovali; tako mora sedaj rečeni klub pokazati poguma s tem, da se ne da ostrašiti od radikalne fronde. Veliki francozki zgodovinar-filozof 19. stoletja, Hippolite Taine, je izborno rekel, da, ako bi se leta 1793. razumni ljudje sami šteli, bi grozovlada Jakobincev ne bila trajala niti 24 ur. Niti sami niso vedeli (razumni namreč) kako močni so sami in kako slab je bil sovražnik. Treznim elementom v češkem narodu ne treba druzega, nego da se seštejejo in ves svet bo videl takoj, kako malo pomenja češko jakobinstvo, ki napolnjuje sedaj svet se svojim krikom«.

Tudi znani vodja čeških realistov, profesor Masařik, se je v klubu svoje stranke izrekel o sedanji evoluciji v češki politiki.

Po njegovem mnenju ne gre sedaj samo za to, da-li naj se obstruira ali ne. Velika pogreška da bi bila, ako bi hoteli vse staviti na eno karto — obstrukcije. Enkrat že so Mladočehi bili tepeni s tako politiko.

Prof. Masařyk se je toplo zavzel za pomirjenje z Nemci. Najbolji češki kralji da so delovali za mir z Nemci. Ali ta mir mora biti kulturen mir z vsem nemškim narodom — to je naloga prave češke svetovne politike. Res je, da so Nemci brutalni, ali med njimi je tudi pametnih ljudij. Masařik pa vprašuje dalje: Ali niso Rusi brutalni nasproti Poljakom, Poljaki nasproti Malorusom, Bolgari proti Srbom itd.? Glede jezikovnega

---

PODLISTEK. 69

Na rojstni zemlji.

Spisal **Ksaver-Šandor-Gjalski**; prevel **M. C.**

XXII.

— Oh, ta njegov vrt! — se je jezila starka v kleti. — Ve, da trebam tu Martina, on pa se svojim vrtom — kakor da bi semenje ne moglo čakat še do jutri!

— Ali si bil pri deklicah? — je vprašala mati Leva. — Zlatica in Vera delati na kašči, pripravljati jabolka in obešati grozdje.

— Tako? — je vskliknil Lev skoro veselo ter je takoj krenil proti kašči, do katere je vodil ozek, kakor v rogu temen hodnik.

— Vzemi svečo! — je zaklicala mati za njim, ali on se je bil že izgubil v tmini. Tipajoči z rokama po vlažnih zidovih, in vsaki hip zadevajoči se ob kaj trdega, prišel je slednjič do odprtih vratec kašče. Iz povsem temne notranjosti se je v enem kotu zibal polsvitel kolobar, v katerem je drhtè gorela svečica, rudeče zalivajoča dvojico mladih dekliških glav, za oglom nekake police, pogrnene s slamo, iz katere so nejasno kukala jabolka, ali kaj, bilo je le nekaj okroglega. Nekoliko dalje je bilo videti, kako visi temni grozd. A dalje je bila luč čim slabeja — dokler ni popolnoma izginjal kolobar v globoki tmini. Obraza deklic sta izgledala nenavadno v tej nesigurni luči.

— Zlatica — daj, posveti malo — jima je zaklical.

— Kdo je to? — je vprašal Zlatkin glas.

— Lev! — je vskliknila Vera proti svoji volji veselim glasom in še dalje nekaj šepnila Zlati, česar pa Lev ni mogel razumeti. Na to je skrila glavo bolj v senco. Lev je občutil veselost njenega glasu, istotako mu ni ostala skrita njena kretnja. To je storilo, da sta ga minola nedločnost in dvom, da bi mogel priti nepriličnо. »Saj — deklice imajo vedno kaj pripovedovati ena drugi svojih stvari« — je mislil poprej, a sedaj je bil prepričan, da se veseliti njegovega prihoda.

— Slednjič vaju človek vendar najde! — je rekel radi tega vesело, poklonivši se Veri, ki je še vedno sramožljivo stala v senci in se izogibala luči. — Smem-li pomagati?

— Daj — daj — evo ti sukanca in grozdja — pa veži — je začela Zlatica smejé se.

Vera je tudi vezala grozd na grozd in jih dávala Zlatici, katera jih je, tako vezane, razobešala na palice. Lev je uganil Zlatičino namero, da bi ga dražila, ko mu je določila isto delo z Vero. — No — on se je v resnici lotil posla, Vera mu je dala sukanca. V tem so se njiju roke v tmini dotaknile. Ta dotika mu je bila kakor iskra strelna — a potem sladka in razkošna. Zdelo se mu je tudi, da so njeni prsti zadrhteli. Tudi njega se je prijela neka vzburjenost in vezal je le po sili. Bolj je motril Vero, ki je vedno molčala in bila nekako razburjena — ali bila je krasna in dražestna kakor vedno. Kakor da je na delu in opravilu dobivala novih čarov in jih razkrivala. Vsaka nje kretnja se je odlikovala z neko zaokroženostjo in harmonijo. Nikdar se ni privzdigaila ne preveč ne premalo, ko je sezala po grozdu, da ga da Zlatici; prsti so z neopisno dražestjo zavozlavali končice in se je hitro odmikalo delo izpod njih. V licu jej je sijala dobrota in neko umirjeno blaženstvo. Lev je ponavljal v sebi neprestano, kako krasna in dobra je. A ko ga je pogledala se svojima velikima očesama, ki sti tu v polunoči dobivali povsem temno barvo, in je bil ta pogled vsakokrat poln milosti in ves plemenit, spremljan prijetnim nasmehom — tedaj se je topil od slasti in se mu je vedno urivala misel, kako dobra in divna ženica bi bila Vera! Pa da bi ravno njegova bila, tedaj bi se že dal prenašati zakon.

— Oh, — Lev — veži bolje — je rekla Zlatica, kateri so slabo vezani grozdi uhajali iz rok in padali na tla.

— Ah, vidim, da nisi zadovoljna z mano — pa ne bom več — je odgovoril Lev in pustil vezanje. Gospa sestra je odšla? — se je obrnil do Vere.

— Da, odšla je predvčerajšnjim. Sirota — je morala v mesto. Mnogo trpi — bedna Otilija. — A meni je najteže; v svoji nesreči — seveda — je razburjena — pak misli, da jej tudi jaz nisem dobra — a jaz jo ljubim in trpim za njo morda kakor ona sama.

Lev je vedel po upravitelju, da je Otilija skupno z Danijelom provzročila grozen prizor očetu in Veri — zaradi vina — in ni bilo miru, dokler ni Vera zaprosila očeta, da ima da polovico pridelka. Lev pa ni hotel povpraševati po bližje niti potem, ko je Vera nadaljeva, da bo morala sedaj prodati kaj druzega iz gospodarstva, da poplača davke, radi katerih je došel eksekutor ravno na dan Otilijinega odhoda.

(Pride še.)

vprašanja zahteva profesor Masařik jedno-jezičnost do zadnjih konsevenc. In rešitev jezikovnega vprašanja ne smatra možno brez spremembe ustave in državne in deželne uprave.

Iz teh izvajanj je razvidno, kako njegovi nazori glede rešenja jezikovnega vprašanja divergirajo od nazorov ogromne večine naroda češkega in pa da se on strogo drži stališča negiranja vsake vzajemnosti med Slovani.

Ali čuden mož to.

On pravi, da so Nemci brutalni in da so Rusi in Poljaki tudi brutalni. Ali z brutalnimi Nemci bi se hotel pobotati — za vsako vzajemno postopanje z »brutalnimi« Slovani pa ima le posmeh obžalovanja.

Slednjič naj zabeležimo še izjavo cesarjevo o sedanji češki politiki. Predvčerajnjim je bil povabljen na dvorni obed tudi podpredsednik zbornice poslancev, Čeh dr. Začek. Cesar se je razgovarjal žnjim o situvaciji v parlamentu in je izrekel nado, da bodo razprave v zbornici napredovale in da narod češki odobri taktično postopanje mladočeškega kluba.

Iredentistični pojavi v navzočnosti italijanske vlade. Minole dni so slavili v Ferrari v Italiji petdesetletnico obglavljenja trojice boriteljev za svobodo in nezavisnost Italije. Na proslavah je sodelovala tudi italijanska vlada, zastopana po ministru Galimberti. Veliki listi so prinesli le sumarne opise teh svečanosti, ali iz provincijalnih in lokalnih listov je posneti, da je bila to velika iredentistična demonstracija.

Tako donaša bolonježki »Il Resto del Carlino« himno, ki se je pevala o tej svečani priliki in — pred ministrom. V himni je značilna zadnja kitica:

»A sonni, a segni adulteri
l' Alpe non è guanciale:
al doppio mar Duilio
guarda cruccioso ancor!
Non compì tutto Italia
il suo cammin fatale:
a consolarci il tumulo (t. j. mučenika)
manca un estremo allor.«

To je jasno. Ali še jasneje so se izrazili na banketu, ki je bil prirejen ministru Galimberti in na katerem je ta mož držal velik govor. Kakor piše »Gazzetta Ferrarese« v št. 73, so klicali mej govorom ministra: »Abbasso l'Austria!« To mu je bilo vendar malce preveč in je reagiral z besedami: »Abbasso nessuno!« — ter je nadaljeval svoj govor.

Italijanski listi v naših pokrajinah so molčali o vsem tem. Za druge ljudi pa kriči dejstvo samo, da so v Italiji možni taki pojavi celo vspričo ministrov samih.

Razmere na Balkanu. Iz Belgrada poročajo, da so Albanci v popolni ustaji in sicer radi tega, ker nočejo, da bi se izvele reforme, vsled katerih bi oni ne mogli več tako neovirano izvrševati svojih nasilstev nad slovanskim prebivalstvom Turčije.

Te dni je kakih 500 Albancev napadlo Vuskritru in od turških oblastev zahtevalo izročitev kristijanskih orožnikov.

Kaimakan se je udal tej zahtevi in izročil Albancem vseh jednajst kristijanskih orožnikov, katere so Albanci odvedli v Prištino.

Skoraj istočasno pa je 8000 Albancev obkolilo Mitrovico in jo začelo bombardirati. Turška posadka, ki šteje 1200 mož, je na to se štirimi topovi izšla iz mesta in napadla Albance, ki so bili po štiriurnem boju premagani in so se morali umakniti. Albanci so v bitki izgubili 12 mrtvih in osem ranjenih, nekaj pa jih je bilo ujetih. Od Turkov sta bila dva ubita.

Zagotavlja se, da bi bilo prišlo do pravega klanja, ako ne bi bil ruski konzul energično posegel vmes. V mestu vlada velik strah posebno pa še radi tega, ker se govori, da se pridružijo ustaji tudi Albanci iz Prištine in Ipeka.

Vsled gibanja Albancev je ruski poslanik v Carigradu od turške vlade energično zahteval, naj skrbi za to, da se bodo Albanci držali na uzdi. Turška vlada je zaukazala, da ima ena divizija čet iz malo-azijskega vilajeta Aidin podati se v Albanijo.

Te dni so voditelji bolgarskih ustašev odposlali k ruskemu konzulu v Monastiru deputacijo, katera je konzulu izjavila, da je nemogoče razpustiti ustaške čete, dokler se reforme ne izvedejo definitivno.

Zadnje čase postaja gibanje bolgarskih ustaških čet vedno živahnejše in med ustaši se širi govorica, da bolgarski knez sam podpira ustajo. Tudi v vilajetu Kosovo ustaja stalno napreduje. Ustaško gibanje se bržkone koncentrira v Istibu, Perlepu in v okolici Kišševa.

Ustaši namerujejo baje razstreliti z dinamitom vojašnico in artilerijski park v Istibu ter pretrgati vse brzojavne in železniške zveze. Govori se tudi, da pride ustašem na pomoč mnogo bolgarskih častnikov.

Tržaške vesti.

† **Filip Abram.** Danes je umrl na Dunaju po kratki bolezni naš rojak, senatni predsednik na najvišjem sodišču, gospod dvorni svétnik Filip Abram. Veleugledni družini izrekamo naše sožalje, pokojniku pa časten spomin!

Vladika dr. Nagl se je včeraj povrnil iz Opatije v Trst.

Zopet korak naprej! Danes je bil pomemben dan v zgodovini naših bojev za enakopravnost našega jezika na sodiščih. Danes se je zgodilo prvikrat, da je na kazenski razpravi na tuk. deželnem sodišču zastopnik državnega pravdništva zastopal zatožbo v slovenskem jeziku.

In pohvalno moramo priznati, da je g. namestniku državn. pravdnika Pancraziju prav lepo tekla slovenska beseda, kar nam utrja uverjenje, da so vseskozi slovenske razprave v Trstu možne, ako se le hoče.

A ne bi bilo prav, ako ne bi se tudi hvaležno spominjali naših odvetnikov za njihovo jekleno vztrajnost in železno doslednost v borbi za pravo našega ljezika, ki je obrodila nadaljen pomemben vspeh!

Agitacija v Italiji za tržaško vseučilišče. Tridentinski »Alto Adige« objavlja pogovor svojega rimskega dopisnika s poslancem Pinchia, ki je izjavil, da se bo shod dijakov v prilog vseučilišču v Trstu vršil v mesecu aprilu. Poslal, Pinchia bo imel govor, Ponzecchi pa ne bo govoril. Zborovanje se je odložilo, ker se je bilo bati, da bi bilo minolo nedeljo, ko je še trajal štrajk srednješolcev, moglo priti do neljubih demonstracij.

Našim irredentarjem. Pišejo nam: Našim irredentarjem, pravim! Toda s tem mislim le naše tržaške in sploh na irredentarje, živeče v naši državi.

Tem in tudi onim, ki še niso »popolni« irredentarji, ki pa so na potu, da postanejo taki, tem hočem napisati teh par vrstic.

Slučaj ali sreča je nanesla, da sem prišel v dotiko z dvema tržaškima »ks irredentarjema, ki sta bila v svojem irredentarskem navdušenju šla v blaženo deželo, da se tam navžijeta one blažilne sreče, katero jim tu odreka — barbarska država naša!

Dotična sta bila odšla vsaki za-se in sta se sešla šele v nekem večem laškem mestu. Prvo, o čemer sta se razgovarjala, je bil utis, ki sta ga dobila eden in drugi, ko sta potovala po blaženi zemlji.

Mnenje obeh teh vrlih sinov matere Italije je bilo, da je v avstrijskem Trstu slabo, a da je na laškem še tisočkrat — slabeje! Dogovorila sta se za povratek v domovino, ki pa jim ni bila več v Italiji — kakor sta reveža menila, predno sta odpotovala iz Trsta — nego sta si sedaj želela priti čim prej nazaj med — barbarske Tržačane!

Kdo bo živel tam — je rekel eden njiju — ko treba z revolverjem v roki braniti košček — kruha.

Predno sva odšla — sta pripovedovala — sva videla v tržaških Slovencih same divje barbare, ljudi nevarne našemu imetju in celo — življenju. — Ko sva pa prišla v Genovo (to je namreč govoril drugi bivši irredentar) sva še le spoznala, kake krotke ovčice so tržaški Slovenci v primeri z onimi podivjanci v Italiji, ki imajo vedno nož v roki in ki istega rabijo ob vsaki najmanjši priliki!

Zagotovila sta ta dva eks irredentista, da, ko bi šli vsi oni, ki še danes delajo tu za združenje z Italijo, le za malo časa na potovanje po blaženi deželi — da bi jim prav gotovo minila vsa navdušenost do tega »vrta sveta« in bi tudi spoznali v tržaških Slovencih bolše prijatelje, nego pa v onih, ki žive širom Italije in ki nimajo ni najmanjega zmisla za navdušenje avstrijskih irredentarjev in njih visokih — idealov!

To naj bi si zapisali v album vsi oni — večinoma slovanski odpadniki, ki neprestano škilijo tja v »blaženo« deželo — polente!

Razmere v tržaški bolnišnici. Iz podgradske občine nam pišejo:

Razmere v tržaški bolnišnici pogledom na naše slovenske bolnike morajo biti res že skoro kričeče in krivične, kakor spričuje nastopni slučaj:

Ivan Sluga iz Javorija hšt. 41 prosil je dne 8. januvarja t. l. za vsprejem v navedeno bolnišnico, ker je bil na prstu roke nevarno ranjen in so mu ga po 44-dnevnem zdravljenju morali zdravniki odrezati. Izkazal se je s potrebnimi spričevali od občinskega zdravnika in županstva v Podgradu, kamor dotičnik pripada. Neki uradnik, ki ima svojo pisarno na levo ob uhodu in kateremu je Sluga izročil dotični spričevali, pozdravil je tega našega človeka z besedami dostojnimi 2000-letne kulture: »Mostro di schiavo«! Ko se je do sitega narentačil nad njim, je vrhu vsega preklel še občinskega zdravnika in županstvo v Podgradu baje zato, ker sta izdala spričevali v našem slovenskem jeziku. Sluga je molčal na vse te izbruhe. Seveda, ker tudi ni umel odgovarjati v italijanščini. Za Slugom so došle še 4 druge stranke, istotako potrebne zdravljenja, kakor on, vendar je uradnik popred odpravil te stranke, ker se je mogel ž njimi nakramljati po italijansko, naš človek pa čakaj! Reveža, ki išče pomoči zdravnika, se na tak barbaričen način ne vsprejema in če bi bil isti tudi — brigant! Odločno pozivljamo kompetentne oblasti, da store za vselej konec takemu postopanju! Saj se tudi z našimi, od slovenskih obdačencev plačanimi denarji vzdržuje tržaška bolnišnica!

Nekoliko iz kronike »Tržaškega podpornega in bralnega društva«. To društvo bo imelo dne 5. aprila svoj redni občni zbor. Kakor običajno je društveni odbor tudi letos razdelil med svoje člene skrbno in pregledno sestavljeno tiskano poročilo o dogodkih v društvu v minolem letu, o njega razvoju in delovanju. Iz mnogih podatkov posnemljemo:

V minolem letu je imelo društvo 546 bolnikov. Od teh se je zdravilo v javni bolnišnici 45. Samo zdravila brez podpore je prejemalo 579 članov. Začetkom leta je štelo društvo 890 članov, med letom pa jih je pristopilo 490. Vseh skupaj je bilo torej 1380. Med letom se je izbrisalo 270, ostalo je koncem leta še 1110 plačujočih članov. Med te štejemo 1 ustanovnika, 5 častnih in 7 podpornih članov. Umrlo je 5 članov, med njimi eden — Anton Lavrenčič — žrtva žalostnih februvarskih dogodkov.

Društvo je imelo koncem leta 1902. 24·743 K 13 stotink dohodkov, in 21.657 K 86 stotink stroškov. Da si je imelo društvo začetkom in proti koncu leta nenavadno veliko bolnikov in vsled tega tudi velikih stroškov, ostalo je čistega prebitka 3085 K 27 stot.

Da zamore društvo podpirati svoje člene tudi v duševni izobražbi, preskrbel je odbor, da se je knjižnica tudi letos znatno pomnožila. Se zadovoljnostjo moramo priznati, da se udje, in še posebno mladina, vedno bolj zanimajo za dobro čtivo ter pridno poslužujejo knjig in časopisov, ki so vse leto na razpolago v društveni dvorani.

Tajnikovo poročilo sklepa:

Sklepamo z željo, da bi se naši slovenski delavci in vrle Slovenke vedno tesneje oklepali naših društev, da bi se med seboj vzajemno podpirali, poučevali, gojili naš materini jezik in narodni čut. Naša iskrena želja bodi, da bi tudi v bodoče naše društvo vsestransko napredovalo in se razcvitalo!

Vabilo. Podpisana pozivljata vse člene »Delavskega podpornega društva«, da pridejo prihodnjo nedeljo dne 5. t. m. točno ob 6. uri popoludne v društvene prostore na posvetovanje radi sestave novega društvenega odbora.

Po zaključku društvenega odbora bo letošnji redni občni zbor že dne 26. t. m. — je torej le malo časa še na razpolago; zato je pričakovati, da se člani odzovejo v obilem številu.

Ivan Hvastja,
Anton Zlobec.

Cenilna komisija za osebno dohodarino. Cenilne komisije za Trst, mesto in okolico, počele so razpravljanje za leto 1903. pod predsedništvom finančnega višegasvetnika, gosp. Jakoba pl. Kuhacevicha.

Potem, ko se je predsednik spominjal pok. gosp. Tomaža Schadelooka, člena namestnika komisije za mesto, naznanil je nekatere ministerijalne naredbe za pravilno odmerjanje davka.

Po statističnem razlaganju od strani davčnega nadzornika gosp. Morosini gledé rezultata odmerjenja prejšnjega leta, počelo se je podrobno razpravljanje.

Poskus samomora. Včeraj popoludne vrgel se je skozi okno s četrtega nadstropja hiše št. 440 v ulici Acquedotto 24-letni reporter socijalističnega lista »Il Lavoratore«, Umberto Bruno Calligaris. Težko poškodovanega so ga odnesli v mestno bolnišnico in je malo nade, da bi mu rešili življenje. Pri njem so našli listič, na katerem je bilo napisano:

»Imenujem se Umberto Calligaris in se umorim, ker sem bil po nedolžnem obdolžen«. Calligaris je sodeloval tudi pri »Frusti« in zatrjuje se, da je bil on prvi, ki je poskušal izvršiti ono izsiljenje 2000 kron, s katerem smo poročali včeraj.

Uzmoviči v »fondo Coroneo«. Pred dnevi smo pisali o pogostih tatvinah, ki se dogajajo v znanem »fondu Coroneo«, kjer se razpostavljajo razna čudesa in smo opozarjali redarstvo, naj posveti več pažnje temu gnjezdu tržaških uzmovičev. Policija se je te dni res z vso vnemo spravila na ta »fondo« in je prepodila tatinsko zalego.

Dražbe premičnin. V sredo, dne 2. aprila ob 10. uri predpoludne se bodo vršile razne tuk. c. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari višile sledeče dražbe premičnin: ulica Rossetti 7, 1 buffet; S. Lorenzo 3, hišna oprava; ulica Artisti štev. 6, hišna oprava.

Vremenski vestnik. Včeraj toplomer ob 7. zjutraj 7.5, ob 2. uri popoludne 14.5 C. — Tlakomer ob 7. uri zjutraj 763.7. — Danes plima ob 10.46 predp. in ob 10.4 pop.; oseka ob 4·37 predpoludne in ob 4·20 popoludne.

Kakor je splošno znano, dajajo Mauthnerjeva semena za repo in klajo velik dobiček. Ravno tako izvrstna in nedosegljiva so Mauthnerjeva semena za zelenjavo in cvetljice.

Vesti iz ostale Primorske.

× **Turist v smrtni nevarnosti.** Iz Črnikala nam pišejo: Dne 25. t. m. okolo ene ure popoludne je prišla družba 8 mladih hribolazcev k »Staremu gradu« nad Črnikal, od katerega je videti še stare zidove na 20 metrov visoki skali. Hribolazci so skušali splezati na vrh skale. Eden njih, imenom S. B., je bil splezal kakih 12 metrov visoko po skali in je hotel plezati dalje do vrha, a ni mogel ne naprej ne nazaj! Naprej ni mogel, ker se ni imel več kam prijeti, nazaj pa ne, ker ni imel kam upreti svojih nog! In tako je obtičal na skali, držé se z rokama za skalo in stoje na eni nogi.

Ko so njegovi tovariši videli, da je človek v smrtni nevarnosti, sta pritekla dva njih v vas vprašat po lestvi. Slučajno sta dobila tam vaškega predstojnika I. Andrijašića, ki je naprosil več svojih ljudij, pa so hitro vzeli seboj dve lestvi in tako smo šli na pomoč.

Ko smo prišli do skale, smo ga videli 12 metrov visoko, lestvi pa sti sezali le 5 metrov. Morali smo torej zopet hiteti v vas po troje dolgih lestev in eno gredo, kakor je nasvetoval rečeni vaški predstojnik, ki je tudi sam šel z nami.

Ko smo zopet prišli do skale, zapazili smo tam gori še dva druga, ki sta bila splezala gori, da bi svojega tovariša podpirala, ker je bil že začel omagovati in se ni mogel več držati.

V tem času smo mi hitro povezali lestve eno na drugo in jih pridvignili k skali, da so se mogli oni trije rešiti iz smrtne nevarnosti. Prvi, ki je obtičal na skali, je bil smrtno bled, ko je prišel doli. Tovariši so mu dali neko zdravilo, da je prišel zopet k moči. Eno celo uro se je sam držal na skali, a pol ure sta ga dva podpirala, to je ves čas, dokler nismo nastavili lestev.

Potem smo potegnili lestvi in druge priprave s skale in se odpravili v vas. Oni pa, ki je bil smrti rešen, je hotel sam nesti eno lestev z ljudmi v spomin, ko so ga rešili smrti.

A tu ne moremo drugače, nego da povdarimo, da so bili ti turisti sami Italijani iz Trsta, da niso zinili niti besedice slovenske! In vendar smo mi vse storili, da smo jih rešili. Taki smo mi! In vendar nas razglašujejo za barbare.

× **Otroški vrtec v Devinu.** Županstvo devinske občine odpre tekom tega meseca javen otroški vrtec v lastni hiši v Devinu. Upravo in oskrbovanje vrtca prevzame občina sama, Troški se pokrijejo z radodar-

nimi doneski in eventuelni primanjkljaj iz občinske blagajne. — Predsedništvo društva »Šolski dom« v Gorici je, v to naprošeno, dalo občini na razpolago društveno v Devinu nahajajočo se šolsko upravo in učila za otroški vrtec brezplačno. Vrhu tega prispeva društvo letos k vzdrževanju tega vrtca z zneskom 100 kron.

× **Ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metodija v Sežani** so darovali: preč. gosp. Sila iz Tomaja 5 K; rodoljubni Mohorjani iz Skopega 1 K. — Na predlog g. I. Šiškovič nabralo se je na dan pusta t. l. v gostilni Dobrila v Kozini 3 K. V kavarni g. Štolfa v Sežani nabrala vesela družba 80 stot. — Srčna hvala.

Vesti iz Kranjske.

* **Zasluženo odlikovanje.** Iz Koš na Notranjskem nam pišejo, da je odbor županije Slavina pri Postojni gospoda Josipa Boleta, veletržca na Reki, enoglasno izvolil častnim občanom v priznanje zaslug tega gospoda za splošni blagor. Častitamo vrlemu možu od srca!

* **Mestna hranilnica v Kamniku** je ravnokar izdala svoj računski zaključek za II. upravno. Prometa je imela lansko leto 1.628.204 K. Vloge so znašale koncem leta 1902 506.490 K 94 st. Čistega dobička je bilo 2082 K 80 stot.

* **Goriških in furlanskih delavcev** je prišlo do zdaj v Ljubljano do 300.

* **Goveje meso** se je v Ljubljani podražilo za 12 stotink pri klg. Pravijo, da se podraži za 20 st. pri klg.

Vesti iz Štajerske.

— **Odpor po okolici Celja** proti krutim žaljenjem slovenskega imena od strani Nemcev postaja čim intenzivneji. Minoli petek je bil že 8. volilni shod v celjski okoliški občini. Med zborovalci je bilo tudi takih, katere je bilo prvikrat videti v slovenski družbi. Vsi so se zavzemali soglasno in burnim navdušenjem in s toliko odločnostjo, da je le škoda, da niso bili Nemci navzoči in da niso čuli, kaj jih čaka! Celjski rodoljubi pa imajo zavest pošteno storjene rodoljubne dolžnosti!

— **Načelnik postaje izginil.** Načelnik železniške postaje v Vuhredu, g. Jožef Gartinger, je nenadoma izginil. Sumijo, da je izvršil samomor. — Iz Maribora javljajo pa sedaj, da se je postajni načelnik Gartinger ustrelil. Njegovo truplo so našli na progi blizu Vuhreda. Vzrok samomoru se baje neugodne rodbinske razmere.

Vesti iz Koroške.

+ **Deželnim predsednikom na Koroškem** bo imenovan namestniški svetnik v Linecu, Robert baron Hein, brat kranjskega deželnega predsednika. Koroški Slovenci bodo morali vsakako stati na straži, kajti baron Robert Hein je bil v Brnu, kjer je dolgo časa služboval, posebno vnet nasprotnik Čehov in so ga Čehi le iz težka izpodrinili!

Razne vesti.

Zločin na grobeh. Na starem Nikolajskem pokopališču v Spandavi, ki je bilo zaprto že 15 let, izkopali so nepoznani zločinci iz enega grobov žensko truplo. Ta žena je bila že okolo eno stoletje v zemlji, ali ker je bila balsamirana, se je truplo dobro ohranilo. Zločinci so odnesli truplo do kapelice in so je naslonili ob drevo. Oblast je dala truplo zopet zakopati, ali zločincem še ni prišla na sled.

Zvesta do smrti. Iz Jaroslava poročajo o nastopnem ganljivem slučaju: Umrl je tam 116 letni meščan Puvlijozov. Dve uri potem je njega 115-letno soprogo hkratu popadla slabost; legla je v postelj in kmalo na to je bila mrtva.

Obor »Podpornega društva za slov. visokošolce v Pragi« ima letos mnogo skrbi, da ugodi vsem prošnjam prosilcev, katerih število se je letos podvojilo. Izdatki letošnjega leta že daleč presegajo lanske.

Odbor radi tega prosi one prijatelje slovenskega dijaštva, da se o velikonočnih praznih spomnijo tudi našega društva s piruhi! Za odbor: Fr. Tomšič, predsednik, Jos. Germ, tajnik.

Blagajnik društva je: dr. Josip Ettel šl. Hvezdomilu, advokat, Král. Vinohrady, Palackého št. 8.

Društvo »Zvezda« na Dunaju priredi cvetno nedeljo dne 5. aprila 1903 svoj zabavni večer v dvorani »Wiener Ressource«, Dunaj, I. Reichsratstrasse 3.

Iz posebne prijaznosti bodo sodelovali na tej zabavi: Koncertna pevka gospica Ida Schöntagova in gospoda Anton Steker, ter društveni pevski zbor pod vodstvom gospoda Vinko Krušča.

Začetek ob šestih zvečer. Slovenski gostje dobro došli!

Družbi sv. Cirila in Metodija so od 1. do 10. marca poslali prispevke p. n. gg. in društva: Uredništvo »Slovenca« 274.44 K, upravništvo »Slov. Naroda« 67·26 K, posojilnica v Trbovljah 30 K, občina Vremski Britof 10 K, Mohorjani v Rogatcu 3 K, žup. Iv. Sakser v Hotedršici 6 K, Mohorjani v Vidmu 5 K, tovarnar Fr. Kotnik v Verdu 20 K, posojilnica na Vrhniki 50 K, posojilnica v Gorjah 10 K, Mohorjani pri D. M. v Polju 17·52 K, ž. podružnica v Ribnici 36 K, podružnica v Žužemberku 40 K (po »Slov. Nar.«), dr. J. Pučko v Krškem dar v kazenski zadevi Dolinar-Tomažin z Rake 5 K, volilo † dr. A. Vojske v Novem mestu 200 K. — Za družbene knjižice je poslalo 105 odjemnikov znesek 360·30 K, mej njimi: žup. A. Kesnar pri Sv. Mariji na Jezeru, žup. K. Jaklič na Prežganju, A. Mejač v Komendi, dek. Josip Čižek v Jarenini, prof. Josip Apih v Celovcu, žup. Iv. Narobe v Divači, kurat Iv. Cuderman v Begunjah in žup. Fr. Slavič pri Sv. Antonu na Pohorju po 10 K; dek. Fr. Šalamon v Rogatcu 7 K; žup. Josip Šinko pri Sv. Lovrencu v Slov. Goricah in kurat J. Kurin v Medani po 6 K itd. — Za »Ormoške spomine« je poslalo 39 odjemnikov svoto 67·78 K, mej njimi: stolni prošt L. Herg v Mariboru in c. kr. dvorni svetnik dr. Fr. Ploj na Dunaju po 10 K; kapl. A. Keček pri Sv. Rupertu v Slov. goricah 5 K; žup. P. Zadravec pri sv. Lenartu ob Veliki Nedelji in dr. B. Ipavic v Gradcu po 4 K itd.

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metodija.

40.000 kron znaša glavni dobitek loterije za ogrevalne sobe. Opozarjamo naše cenjene čitatelje, da bo srečkanje nepreklicno dne 23. aprila 1903 in da se vsi dobitki izplačajo od dotičnih zalagateljev s 10% odbitkom v gotovini.

Književnost in umetnost.

P. Hartman in oratorij »Sv. Frančišek«. (K izvajanju oratorija dne 22. in 23. aprila v stolni cerkvi v Ljubljani.) — V novejšem času sta se prikazali dve svetli zvezdi na glasbenem polju: Perosi in P. Hartman, ki se odlikujeta z izbornimi skladbami, zlasti z oratoriji. Prvi je zložil že več oratorijev in jih vodil po raznih mestih Evrope. Posebno se odlikuje njegov »Natale«, ki se je proizvajal l. 1901. v Vidmu. Drugi potuje sedaj po prestolnih mestih in vodi svoja dva oratorija »Sv. Peter« in »Sv. Frančišek«. Dne 22. in 23. aprila bo vodil tudi v Ljubljani Sv. Frančiška, Glasbena Matica, naše dično glasbeno društvo, prevzame produkcijo. Pelo bode do 160 pevcev in pevk, orkester bode štel 60—70 mož. Štirje solisti pridejo iz umetniških krogov, torej smemo pričakovati izrednega užitka.

P. Hartman je frančiškanski duhovnik, organist v slovečí baziliki Aracoeli v Rimu in vodja konservatorija »S. Chiare« v Rimu. Rodil se je l. 1863. v Salurnu na Tirolskem, vežbal se v glasbi v Bolcanu, Solnogradu, Inomostu, služboval po svojem posvečenji nekaj let na Tirolskem, potem pa bil sloveč organist v Jeruzalemu. Od ondot je prišel v Rim, kjer biva še dandanes. Veliko pozornost je vzbudil, ko se je izvajal njegov prvi oratorij »Sv. Peter« v cerkvi sv. Karola v Rimu. Oratorij se je moral ponavljati petkrat in sama kraljica Margerita je počastila produkcijo in čestitala umetniku. L. 1901. je bil P. Hartman povabljen v Petrograd, kjer je vodil oratorij »Sv. Frančišek«. Carski dvor sam je bil navzoč in vsa inteligenca Petrograjska, ki je Hartmana sprejela z veliko ljubeznjivostjo in ga odlikovala na razne načine. Lani se je isti oratorij izvajal na Dunaju vpričo cesarja, kateremu je posvečen. Tudi na Dunaju se je zanimala zanj zlasti katoliška aristokracija in svečeništvo. Cesar je P. Hartmanu podelil zlato kolajno in papež Leon XIII. zlati križ »pro ecclesia et pontifice«. Hartman je nastopil dalje v Bolcanu, v Gerfu, v Monakovem, v Neapolu, zopet letos v Rimu in predno pride k nam, gre na povabilo bavarske princesinje Ludovik-Ferdinandove zopet v Monakovo dirigovat »Sv. Petra«. Zložil je tudi drugih skladeb veliko obilico in ker je še mlad, upati je, da podari glasbenikom še marsikatero delo.

»Sv. Frančišek« je razdeljen v tri dele. Prvi del obravnava spreobrnenje sv. Frančiška, in ustanovitev treh redov; prične se ouverturo, ki jo izvaja orkester, potem moški zbor opeva Frančiškovo nevesto — evangeljsko uboštvo, pojedine kitice pa krasno vežejo godala in pihala v kvartetu. Zbor klarisarie je ženski zbor istega motiva. Konča se prvi del s himno, ki preide v veličastvo in bliščečo fugo. Solisti vežejo zbore, pripovedujejo zgodovinska dejstva in ohranijo kronologijo. Drugi del je idila na gori Alverni, kamor je rad zahajal sv. Frančišek in kjer je prejel Jezusove rane. V tem delu ima glavno vlogo orkester, ki slika naravo na gori Alverni, potem pripovedovalka (sopran) in Frančišek s krasno arijo (junaški tenor).

Tretji del opisuje smrt Frančiškovo. Glasba postaja žalostna, Frančišek govori le v kratkih stavkih, veli sobratom, da zapojo priljubljeno mu »solnčno pesem« in pesem o sestri smrti in umrje. Duša hiti k Bogu in harpa znači ta vzlet v kvišku dvigajočih se akordih. Zbor blagruje Frančiška z nežno pesmijo »O sanctissima anima«, in sv. Trojica vabi Frančiška, naj ostane vekomaj pri nji: »Mane nobiscu in aeternum!«

P. Hartman ni glasbenik v smislu modernih skladateljev, ki nam dostikrat podajajo skladbe, katerih nihče ne razume, ki imajo bliščečo vnanjost, krasno instrumentacijo, srce pa ostaja — prazno. »Sv. Frančišek« nima te vnanjosti, tudi bi mu ne pristala dobro; pač pa je tukaj za srce, za dobro, pobožno srce, mnogo duševnega užitka. Hartman noče sloveti, marveč boljšati, njegovo delovanje je nekako glasbeno-misijonsko, on nas hoče za nekoliko časa prestaviti v ore ascetične sfere, kjer ima zemlja stik z nebesi. Iz tega stališča se mora presojevati njegov oratorij, ki gotovo bolje uspeva v cerkvi, kjer človeka vse spominja neba, nego v koncertni dvorani.

Glasbena Matica je prevzela jako veliko nalogo in bo imela ogromne stroške. Zategadelj je dolžnost vseh prijateljev glasbe, da jo podpirajo v tej zadači: da prvič vsi pridejo polnoštevilni in da razvijejo veliko agitacijo in privedó seboj člene glasbenih in drugih društev. Produkcija se bo ponavljala vsaj enkrat, torej se lahko porazdé. Vstopnice se dobivajo v trgovini g. J. Lozarja na mestnem trgu v Ljubljani po 10 K, 8 K, 6 K, 5 K, 4 K, 3 K, 2 K in 1 K. Naročajo se tudi lahko pismeno.

Gospodarstvo.

Trgovec.

»Tržaški Lloyd« priobčuje nastopni zanimivi članek: Sodelovanje trgovskega stanu na polju človeškega napredovanja in prosvete se ne omejuje le na proizvajanje in dokazovanje predmetov za konsum. Upliv, ki ga vrši trgovčevo delovanje posredno ali neposredno, na razvoj kulture — je nedogledne važnosti.

Človeškega napredka si ni možno misliti brez trgovske pripomoči brez trgovskega gibanja. Da, ako svet beleži diven napredek na vsakem polju, v vsaki smeri — glavno zaslugo na tem imajo trgovina in njeni predstavitelji. Posebno ugodno upliva trgovina na povzdiganje narodnega blagostanja. Ali po trgovini povspeševanega blagostanja ni smeti jemati v tesnem, pojedinskem zmislu, namreč tako, kakor da bi trgovina povspeševala le blagostanje svojih pripadnikov, a ne tudi onega širših slojev. Ne, na trgovini se okoriščujejo, eni več, eni manje, eni posredno, eni neposredno — vsi sloji človeške družbe. V krajih, kjer je trgovina na glasu, kjer ista cvete — živijo ugodno — nosač in vozač, kavarnar in gostilničar, tiskar in metlar, privaten uradnik in podjetnik itd. itd. Da pa država od trgovine, kakor glavnega davčnega vira vleče največe dohodke — to je obče poznano dejstvo, katerega ne treba posebno naglašati. Ako torej v zadnjih dobah države z močno roko - podpornico zasezajo v trgovinska vprašanja, kažoče za ista posebno skrb — delajo z zavestnim namenom, da podpirajo svoj glavni vir dohodkov, a gotovo tudi nakano, da povspešujejo blagostanje državljanov!

Da je trgovina kakor povspeševateljica materijalnega blagostanja, ob enem tudi povspeševateljica duševnega razvoja, to je v obče znana resnica. Kjer je trgovina, oziroma blagostanje lepo razvito, tam je tudi kultura na visoki stopinji. Nasprotno pa kraji, ki ječe v ubožtvu in lakoti, trpe istodobno tudi v neukosti in nevednosti. Ker samo materijalno zavarovanemu more prihajati in prihaja na um tudi vzgoja duha. To nam jasno dokazujeti toliko minolost kolikor sedanjost.

Ne treba nam iskati po straneh ptuje zgodovine, da dobimo dokaza za to. Temu nam nudi tudi naša domača zgodovina. Ako odpremo knjigo-poročevalko naše minolosti, in ako obrnemo svoj pogled v dubrovniško razdobje, dobimo prepričanje, da so narodna književnost, narodna znanost in obča narodna prosvetljenost dubrovniške samodržave bile ravno tedaj v bujnem cvetju, ko se je v bujnem cvetju nahajala tudi njena pomorska trgovina. A zakaj? Ker gospodarski ojačeni jej je omogočeno ulagati skrb in zanimanje tudi za druga področja napredka. Vsakako velja pregovor: »Blagostanje vodi k prosveti«.

Brzojavna poročila

Imenovanji v sodni stroki.

DUNAJ 1. (B) Ministerski predsednik, dr. Koerber, je kakor voditelj ministerstva za pravosodje imenoval sodnega tajnika v Gorici, Hansa barona Falke pl. Lilienstein, deželnosodnim svetnikom v Rovinju in je sodnemu tajniku v obsežju višega deželnega sodišča tržaškega, dr. Teodorju Stegù, podelil mesto sodnega tajnika v Gorici.

Zrušen vodovod.

VIDEM 1. (B.) Mej vršenjem nekih poprav se je v Palmanovi porušil vodovod, ki ga je v l. 1750. zgradila republika benečka. Poškodovan ni bil nikdo.

Dogodki v Budimpešti.

BUDIMPEŠTA 31. (B.) Proti voditelju dijakov Otonu Hamannu je uvedena kazenska preiskava radi ščuvanja na mržnjo in radi žaljenja Njegovega Veličanstva. Zvečer se je zbralo na dvorišču politehnika kakih 2000 dijakov, da se pogovore o jutršnjem vsprejemu pri predsedniku zbornice poslancev. Peticijo proti vojni predlogi izroči deputacija 50 dijakov, dočim se se drugi dijaki namestijo pred parlamentom.

§ 14.

DUNAJ 1. (B) Ustavni odsek zbornice poslancev je nadaljeval razpravo o predlogu pododbora za odpravo § 14. državnih temeljnih zakonov. Poročevalec Kaiser se je potezal za to, naj bi se o predlogu pododbora razpravljalo šele potem, ko se reši reforma poslovnika. Bil pa je vsprejet s 13 proti 12 glasom predlog pododbora, da se § 14. odpravi. Poročevalcem v zbornici je imenovan posl. Kaiser.

Izdajatelj in odgovorni urednik FRAN GODNIK.
Lastnik konsorcij lista „Edinost".
Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost" v Trstu

Tovarna pohištva

Aleksander Levi Minzi

ulica Tesa št. 25. A.
(v lastni hiši.)

ZALOGA:
Piazza Rosario (šolsko poslopje).

Cene, da se ni bati nikake konkurence.

Sprejemajo se vsakovrstna dela tudi po posebnih načrtih.

Ilustrovan cenik brezplačno in franko.

Svoji k svojim!
ZALOGA
pohištva
dobro poznane
tovarne mizarske zadruge v Gorici (Solkan)
vpisane zadruge z omejenim poroštvom
prej Anton Černigoj
Trst, Via di Piazza vecchia (Rosario) št. 1. hiša Marenzi.
Največja tovarna pohištva primorske dežele.
Solidnost zajamčena, kajti les se osuši v to nalašč pripravljenih prostorih s temperaturo 60 stopinj. — **Najbolj udobne, moderni sestav. Konkurenčne cene.**
Album pohištev brezplačen.

Sprejema zavarovanje človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

—:—

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemna zavarovalna banka v Pragi.

Rezervni fond 25,000.000 K. Izplačane odškodnine: 75,000.000 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovansko-narodno upravo.

VSA POJASNILA DAJE:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši **v Gospodskih ulicah 12.**

Zavarje poslopja in premičnine prot požarnim škodam po najnižjih cenah Škode cenjene takoj in najkulantneje Uživa najboljši sloves, koder posluje

—:—

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občnokoristne namene.

Vabilo

na

I. občni zbor

„Mlekarne v Hrušici pri Podgradu“

reg. zadruge z omejeno zavezo,

kateri se bo vršil

v nedeljo, dne 5 aprila t. l. ob 4. uri pop.

v prostorih mlekarne.

DNEVNI RED:

1. Nagovor predsednika,
2. Poročilo tajništva,
3. Poročilo blagajništva,
4. Poročilo nadzorstva,
5. Odobrenje računov
6. Volitev štirih načelnikov,
7. „ nadzorstva,
8. „ sodišča,
9. Slučajnosti
10. Oddaja mleka in mlečnih izdelkov potom javne dražbe.

Hrušica, dne 28. marca 1903.

Starešinstvo.

Naznanilo in priporočilo.

Častim si naznanjati slavnemu občinstvu da je

prodajalnica jestvin

v ulici delle Legna štv. 6

kojo sem več let vodil, prešla v mojo popolno last.

Prodajalnica je dobro založena z vedno zvežim in raznovrstnim blagom. Prodajam **testenine iz tovarne Znideršič & Valenčič** v Il. Bistrici, **Ciril Metodovo kavino primes** in **Ciril Metodovo sladno kavo** kakor tudi **narodne užigalice.**

Nadejam se, da me bode slavno občinstvo blagovolilo tudi za naprej počaščati z obilnimi obiski, belezi udani

Josip Luin.

Išče se

učenec za prodajalnico jestvin. Prednost imajo oni, ki je že nekaj zvežban in zmožen slovenskega jezika. Naslov Eliza Tance na Proseku.

V najem se odda

v Barkovljah popolnoma nova hiša s 3 sobami, kuhinjo, kletjo in vrtom. Hiša se nahaja v bližini miramarske ceste in tramwayeve postaje. — Natanjčneje je poizvedeti v »Narodnem domu« v Barkovljah.

JAKOB BAMBIČ

– trgovec z jedilnim blagom –

Via Giulia št. 7.

Priporoča svojo zalogo jestvin, kolonijalij, vsakovrstnega olja, navadnega in najfinejega. Najfineje testenine po jako nizkih cenah ter moke, žita, ovsa in otrobi. Razpošilja naročeno blago tudi na deželo na debelo in brobno Cenike razpošilja franko

---

Prodajalnica obuval Julija Romanelli

CORSO 8

Velikanski dohod za spomladni čas.

Obuvala za gospode

črne, angleška po **gld 3.20**, rumena, » po **gld 3.50**

Specijaliteta obuval za dečke.

Obuvala za gospe.

črni ali rumeni, angleška po **gld. 3.50**

nizki čevlji lakirani ali beli po **gld. 1.90**

Naročbe po meri.

Rujavi čevlji za moške ali ženske po gld. 2.50

Srečkanje neprekliceno **23. aprila 1903.**

Glavni dobitek kron **40.000** kron

Srečke za ogrevalne sobe (**Wärnestuben-Lose**) **po 1 krono**

priporočajo: **Josip Bolaffio, Mandl & C.o, Mercurio Triestino, Ig. Neumann, Henrik Schiffmann, S. Tavella, Figli di O. Zuculin v Trstu.**

Vsi dobitki se od prudajalcev izplačajo z 10% odbitkom v gotovini.

Najstarejša slovenska tovarna in zaloga pohištva

Andrej Jug

TRST — ulica sv. Lucije št. 12 (zadej c. k. sodnije) — TRST

priporoča svojim cenjenim rojakom svoje najboljše in trpežno pohištvo, bodisi svetlo ali temno politirano, kakor za spalne, jedilne in vizitne sobe. Sprejema tudi naročbe za vsakovrstne izdelke po načrtu ali poprave, krtere izvrši v najkrajšem času in v polno zadovoljnost naročitelja.

Cene brez konkurence.

Za obilne naročbe se toplo priporoča svojim rojakom v mestu, okolici in na deželi: v znamin gesla: **Svoji k svojim!**

Hiša na prodaj.

Radi selitve je na prodaj hiša v sredini Sežane na glavni cesti. Ima pripraven prostor za prodajalno ter klet, kuhinjo, eno sobo in sobico. Več pove lastnik Josip Kompare v Sežani št. 181.

V najem se odda

na Fernetiču hiša s 5 sobami, 1 kuhinjo, 3 kleti, 1 hlevom, s 187□ metri vrtom in 191□ metri zemljiščem.

Pripravno za gostilno. Pogoji se izvedo v ulici Molin piccolo 9. I.

TOVARNA POHIŠTVA

IGNACIJ KRON

dvorni založnik. — Ustanovlj. 1848.

ST

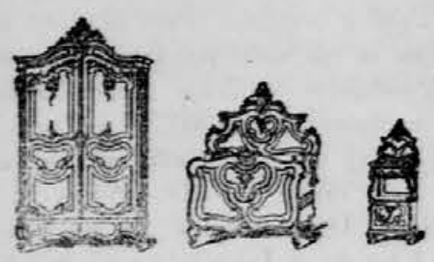

TRST

ulica Cassa di Risparmio

Tovarna na Dunaju.

Novi ceniki, izvirni narisi, načrti za sobe na zahtevanje brezplačno.

FERDO GUŠTINČIČ

klesarski mojster

TRST (via Giuliani 11) — BARKOVLJE (zraven pokopališča)

Izvršuje vsakovrstna in najfineja ornamentalna dela kakor n. pr.: **oltarje, spomenike, kipe, poprsja.** — Razna dela iz mramorja, cementa in gibsa, kakor tudi **slike po fotografiji** v vsakovrstnih formatih itd. itd. Več slik je na ogled v »Narodnem domu« v Barkovljah.

Lastni kamenolom v Petrovici (Repen). Žage na motor.

Cene po pogodbi in jako nizke.

Priporočuje se slav. slovenskemu občinstvu za obile naročbe udani

Ferdo Guštinčič

klesarski mojster.

Glavni zastop za Trst, Kras, Goriško, Istro, Dalmacijo in Tirolsko zavarovalnega društva na življenje in rente

GLOBUS

centralno ravnateljstvo na Dunaju

I. Franz-Josefs-Quai št. 1a (v lastni hiši).

Popolno vplačana glavnica 2,000.000 K, ustanovljena od dunajskega bančnega društva in bavarske hipotekarne in menične banke v Monakovu.

Sprejema zavarovanja na življenje v raznovrstnih kombinacijah in proti nizkim premijam. Specijalno zavarovanje otrok brez zdravniškega ogleda, izplačavši v slučaju ženitve ali prehoda v vojake zavarovani znesek proti malemu odbitku pred pretekom zavarovalne dobe.

Glavni zastop v Trstu, Corso tš. 7. Telefon 469.

!! Lepota !!

! Pomlajenost !

Kdor! trpi na spuščajih na obrazu, prišu, zakožnih črvih, rudečem nosu, grčasti, razpokani ali nečisti koži, na luskah, odpadanju lasij, naj pošlje svoj naslov na

M. FEITH Dunaj VI.

Mariahilferstrasse 45.

Vsak vdobi **brezplačno** »Migljaji za negovanje lepote« kakor tudi **poskušnjo** izvrstnega kozmetika proti pošiljatvi 30 stotink v znamkah za poštnine in troške.

A. BUCHBINDER

TRST. — ulica Riborgo št. 27. — TRST.

Raznovrstna zaloga ogledal in okvirjev tapecarij vseh vrst, ročnih kovčekov in velikih kovčekov vseh vrst po načrtih železnic. Naročbe sprejema za kompletne sobe toli v mestu koli za odpošiljanje po železnici ali morju.

Gulielmo Brod & C.o

poznana tvrdka s

POHIŠTVOM

najelegantnejše vrste

ZAJAMČENE KAKOVOSTI

po najnižjih cenah

Via S. Giovani štv. 14

TRST vogal Piazza S. Giovani.

KATALOGI BREZPLAČNO IN GRATIS

M. Aite

trgovina z manifakturnim blagom

ul. Nuova, ogel ul. S. Lazzaro št. 8

s podružnico ul. Nuova, ogel ul. S. Lazzaro št. 5

si dovoljuje obvestiti slavno občinstvo in cenj. odjemalce, da je jako pomnožila svojo zalogo kakor tudi povečala prostore s tem, da je ustanovila zgoraj omenjeno podružnico upa da more v polni meri zadostiti vsem zahtevam cenj. odjemalcem.

V obeh prodajalnicah vdobiva se razno blago najboljše kakovosti in najmodernejše iz prvih tovaren, potrebno pa snovi za moške in ženske obleke, srajce, ovratnike, ovratnice, tu je velikanski izbor platnenega in bombažnega blaga, prtov in prtičkov ter vsake vrste perila bodi od bombaža, ali platna. Pletenine, svilenine raznovrstni okraski za šivilje in kitničarke Velikanski izbor snovij za narodne zastave in trakov za društvene znake.

Sprejema naročbe na moške obleke po meri, katere izvrši najtočneje in najnatančneje po cenah, da se ni bati konkurence.

Poskušati, za se prepričati!

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“ v LJUBLJANI

Polnovplačani akcijski kapital

K 1,000.000

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prijoritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Špitalske ulice štev. 2.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vred. papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi

Vinkuluje in divinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. *Borzna naročila.*

Podružnica v Spljetu

(Dalmacija.)

Denarne vloge vsprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.